

Naar man iøvrigt vil befordre Selveiendoms eller Arvefæstes Fremme ad denne Vej, saa opstaaer det Spørgsmaal, om man kan udfinde en passende Vardi, hvortil Godset kan ansættes, og dette har man tænkt sig at kunne naae paa forskjellige Maader. Man har saaledes sigtet dertil ved, som det tidligere var sædvanligt, at der blev opgivet en almindelig Priis for Godset pr. Td. Hartkorn; det blev saaledes f. Ex. taxeret til 5 a 600 Rbd. og derved pr. Td. Hartkorn, under hvilken Priis Bestideren ikke maatte sælge; men over denne Priis, ovenfor denne Grændse var det ham tilladt efter Bevillingen at sælge det til Bestiðers henhørende Fæstegods. Det er nu vistnok meget vanskeligt at sætte en passende Grændse paa denne Maade, og endnu vanskeligere for den Autoritet, som skal kontrollere disse Bettingelser, at komme til nogenlunde tilforladelig og paalidelig Kundskab om, at den sætte Ansættelse virkelig ogsaa svarer til Forholdene paa Stedet selv. Det er kun saadanne Mænd, som ere meget nøie bekendte deels med Fæstegodsets Beskaffenhed, deels med de Salgs-Priiser, som have fundet Sted i Eggen i den senere Tid, og deels med mange andre Omstændigheder, der kunne komme i Betragtning, som ere istand til at bedømme dette; den overordnede Centralautoritet er ikke let istand til at bedømme det, men maa i saa Henseende stole paa de Vidnesbyrd, som fremkomme fra vedkommende Autoriteter. Den anden Vej, man har gaaet for at faae nogenlunde paalidelige Opgivelser af Fæstegodsets Vardi; til hvilken det kunde sælges, har været den, som man slog ind paa iflor, nemlig ved at foreskrive, at der skulde udvælges to eller flere curatores fideicommissi, under hvis Tilsyn Salget skulde foregaae, saa at, naar de fandt, at en tilbuden Kjøbesum var antagelig og svarende til Gaardens Vardi, kunde uden indhentet Approbation i ethvert enkelt Tilfælde Salget foregaae. Det er vistnok, at denne Maade er baade den meest paalidelige og betryggende, og giver det videste Raaderum for den paagjældende Bestiðder til at kunne effectuere Salg. Jeg har nu ikke dengang kunnet antage, at det Vaand, som derved blev paalagt Lehns- og Fideicommissbestiðere, som ønskede at sælge deres Gods, skulde

være i den Grad trykkende, at de derfor skulde undlade at benytte den Tilladelse, som der ellers maatte blive dem aabnet Udsigt til. Det vil naturligtviis ogsaa i denne Henseende meget komme an paa, hvilke Bestemmelser der blive tagne ved Bestiðelsen af saadanne curatores fideicommissi. Naar der overlades vedkommende Lehns- og Fideicommissbestiðere en vis Naadighed til at deeltage i Valget af dem, saa at disse ikke let vilde gaae udenfor, hvad Fideicommiss-Bestiðerne selv ønskede, saa troer jeg, at Foranstaltningen ikke kunde være et videre trykkende eller ubehageligt Vaand for disse. Hvorvidt det nu har været dette Vaand, der har forhindret, at disse Bevillinger, hvortil der blev givet Udsigt, ikke ere blevne benyttede, saaledes som Erfaring desværre har lært, eller om Grunden ligger i den Omstændighed, at der er tillagt Bestiðerne en uforholdsmæssig ringe Deel af Kjøbesummen, nemlig 5 pCt., kan man vistnok ikke med nogen Sikkerhed afgjøre, og jeg skulde derfor, idetmindste for mit eget Vedkommende, troe, at den sidste Udvei med curatores fideicommissi ikke vil være ganske forkastelig, og i alt Fald vil derved forebygges den ikke ringe Ulempe, som man udsætter sig for ved at gaae den anden Vej. Dersom man hverken vil vælge den ene eller den anden af de her antydede Udveje, nemlig hverken den, at Godset ansættes i Gjennemsnit til en vis Vardi, eller den anden, at der udnævnes curatores fideicommissi, som skulle skønne og bedømme, hvortil ethvert enkelt Salg kan foregaae til en vis passende Priis, bliver der vistnok ingen anden Udvei tilbage, end den af det allerede Udvalgte foreslaaede, nemlig at bestemme, at Godsets Vardi skal beregnes efter Indtægterne. Nu er det vistnok, at den Maade at beregne Vardien paa er meget mislig og uheldig; den vil meget sjelden komme til at svare til den virkelige Vardi. Man har antaget, at det skulde skee efter en Beregning for 20 Aar. En året Landsthingsmand har allerede gjort opmærksom paa, at denne Periode burde maaskee have været længere, for at den kunde naae det Tidrum, som i Almindelighed ansees for at være Gjennemsnittet af den Periode, hvori en Fæstgaard pleier at være overdraget til en Fæster, uden at nogen Forandring finder Sted, og